

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO JURISDIKCIJA

Šioje suvestinėje kalbama apie Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, kurį sudaro du teismai – pats [Teisingumo Teismas](#) ir [Bendrasis Teismas](#), jurisdikciją ir įvairias teisių gynimo priemones, kurios numatytos ES sutarties 19 straipsnyje, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 251–281 straipsniuose, Euratomo sutarties 136 straipsnyje ir prie Sutarčių pridėtame Protokole Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto.

TEISINGUMO TEISMAS

A. Tiesioginiai ieškiniai prieš valstybes nares arba Europos Sąjungos instituciją, įstaigą, organą ir agentūrą

Teisingumo Teismas priima sprendimus dėl ieškinių prieš valstybes nares arba institucijas, kurios neįvykdo savo pareigų pagal Europos Sąjungos teisę.

1. Prieš valstybes nares pareiškiami ieškiniai dėl pareigos neįvykdymo
Ieškinius pateikia:

- arba Komisija po parengiamosios procedūros (SESV 258 straipsnis), valstybei suteikusi galimybę pateikti savo pastabas ir pareiškusi pagrįstą nuomonę ([1.3.8](#));
- arba viena valstybė narė kitai, pirmiau pasikreipus į Komisiją (SESV 259 straipsnis).

Teisingumo Teismo vaidmuo:

- patvirtinti, kad valstybė narė neįvykdė savo pareigos – tokiu atveju valstybė narė privalo nedelsdama ištaisyti padėtį;
- jeigu Komisija išskėlė tolesnį ieškinį ir Teisingumo Teismas nustatė, kad atitinkama valstybė narė jo sprendimo neįvykdė, jis gali priteisti tai valstybei narei sumokėti finansinę baudą (vienkartinę sumą ir (arba) periodinę baudą), kurios dydį nustato Teisingumo Teismas remdamasis Komisijos pasiūlymu (SESV 260 straipsnis).

2. Prieš ES institucijas pareiškiami ieškiniai dėl panaikinimo ir dėl neveikimo

Dalykas: ieškiniai, kai ieškovas siekia, kad būtų panaikintas aktas, jo manymu, prieštaraujantis ES teisei (dėl panaikinimo – SESV 263 straipsnis), arba kai ES teisės pažeidimo atveju institucijos, įstaigos, organai ir agentūros nesiėmė jokių veiksmų (dėl to neveikimo – SESV 265 straipsnis).

Kreipimasis į Teisingumo Teismą: ieškinius gali pareikšti valstybės narės, pačios institucijos arba bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, jeigu ieškinys reiškiamas dėl ES institucijos, įstaigos, organo ar agentūros priimtose priemonės (ypač reglamento, direktyvos arba sprendimo) ir ta priemonė yra taikoma ieškovui.

Teisingumo Teismo vaidmuo: Teisingumo Teismas skelbia aktą negaliojančiu arba konstatuoja, kad nesiimta reikiamų veiksmų – tokiu atveju kaltoji institucija privalo imtis būtinų priemonių Teisingumo Teismo sprendimui įvykdyti (SESV 266 straipsnis).

3. Kiti tiesioginiai ieškiniai

Kadangi Bendrojo Teismo jurisdikcijai priklauso visų SESV 263, 265, 268, 270 ir 272 straipsniuose išvardytų bylų nagrinėjimas pirmoje instancijoje, išskyrus ieškinius dėl Komisijos sprendimų, kuriais įmonėms skirtos baudos (SESV 261 straipsnis), kurie teikiami Teisingumo Teismui, taip pat [Teisingumo Teismo statute](#) nustatytus ieškinius (Statutas, iš dalies pakeistas 2012 m. rugpjūčio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES, Euratomas) Nr. 741/2012, 2015 m. gruodžio 16 d. Reglamentu (ES, Euratomas) Nr. 2015/2422 ir 2016 m. liepos 6 d. Reglamentu (ES, Euratomas) Nr. 2016/1192). Teisingumo Teismo statuto 51 straipsnyje nustatyta, kad nukrypstant nuo Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 256 straipsnio 1 dalyje nustatytos taisyklės, tik Teisingumo Teismas turi jurisdikciją ieškiniams, nurodytiems Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 263 ir 265 straipsniuose, kai juos pareiškia valstybė narė dėl:

- Europos Parlamento ar Tarybos, arba abiejų šių institucijų, jei jos veikia bendrai, veiksmo ar neveikimo, išskyrus:
  - sprendimus, kuriuos Taryba priima pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 2 dalies trečiąją pastraipą;
  - Tarybos aktus, priimtus pagal Tarybos reglamentą dėl prekybos apsaugos priemonių, kaip apibrėžta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 207 straipsnyje;
  - Tarybos aktus, priimtus Tarybai naudojantis įgyvendinimo įgaliojimais pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 291 straipsnio 2 dalį;
- Komisijos veiksmo ar neveikimo pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 331 straipsnio 1 dalį.

Tik Teisingumo Teismas taip pat turi jurisdikciją tuose pačiuose straipsniuose nurodytiems ieškiniams, kai juos pareiškia Sąjungos institucija dėl Europos Parlamento, Tarybos, abiejų šių institucijų, jei jos veikia bendrai, arba Komisijos veiksmo ar neveikimo, arba kai juos pareiškia Sąjungos institucija dėl Europos Centrinio Banko veiksmo ar neveikimo.

B. Netiesioginiai ieškiniai: galiojimo klausimas, keliamas nacionaliniame teisme (SESV 267 straipsnis – prejudiciniai sprendimai)

Nacionaliniai teismai paprastai patys taiko ES teisę, kai byloje to reikia. Tačiau tais atvejais, kai nacionaliniame teisme iškyla klausimas dėl ES teisės aiškinimo, tas teismas gali prašyti Teisingumo Teismą priimti prejudicinį sprendimą. Jeigu toks teismas yra paskutinės instancijos teismas, tuo klausimu į Teisingumo Teismą

kreiptis privaloma. Nacionaliniai teismai pateikia klausimus dėl ES teisės nuostatų aiškinimo arba galiojimo paprastai pagal nacionalines procesines normas priimdami nutartį. Teismo kanceliarija apie ieškinį praneša nacionalinės bylos nagrinėjime dalyvaujančioms šalims, valstybėms narėms ir Europos Sąjungos institucijoms. Jos gali Teisingumo Teismui per du mėnesius raštu pateikti savo pastabas.

C. Teisingumo Teismo, kaip antrosios instancijos, jurisdikcija

Teisingumo Teismo jurisdikcijai taip pat priklauso nagrinėti apeliacinius skundus, kuriais ginčijami Bendrojo Teismo sprendimai, tačiau tik teisės klausimais. Apeliaciniai skundai neturi stabdomojo poveikio.

Jeigu apeliacinis skundas priimtinas ir tinkamai pagrįstas, Teisingumo Teismas panaikina Bendrojo Teismo sprendimą ir pats priima sprendimą arba siunčia bylą atgal Bendrajam Teismui, kuriam Teisingumo Teismo sprendimas privalomas.

LAIMĖJIMAI

Teisingumo Teismas jau įrodė, kad jis yra labai svarbus – galima sakyti net svarbiausias – Europos integracijos veiksnys.

A. Bendro pobūdžio bylos

1963 m. vasario 5 d. sprendimas byloje *Van Gend & Loos* svarbus tuo, kad nustatytas principas, pagal kurį valstybių narių teismai Bendrijos teisę taiko tiesiogiai. 1964 m. liepos 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje *Costa prieš Enel* buvo labai svarbus, nes jame Bendrijos teisė apibrėžta kaip nepriklausoma teisinė sistema, kuri yra viršesnė už valstybių narių teisės nuostatas. Kiti svarbūs sprendimai dėl žmogaus teisių apsaugos: 1974 m. gegužės 14 d. sprendimas byloje *Nold*, kuriame Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagrindinės teisės yra neatskiriama bendrųjų teisės principų, kurių paisymą jis privalo užtikrinti, dalis (4.1.1).

B. Konkretaus pobūdžio bylos

- Laisvas prekių judėjimas: 1979 m. vasario 20 d. sprendimas byloje *Cassis de Dijon*, kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad bet kurį teisėtai kurioje nors valstybėje narėje pagamintą ir parduodamą gaminį iš principo turėtų būti leidžiama parduoti bet kurios kitos valstybės narės rinkoje.
- Laisvas asmenų judėjimas: 1995 m. sprendime byloje *Bosman* teigiama, kad profesionalus sportas yra ekonominė veikla ir jos vykdymui negali kliudyti futbolo federacijų taisyklės, kuriomis reglamentuojamas žaidėjų perkėlimas arba ribojamas kitų valstybių narių piliečių skaičius.
- Bendrijos išorės kompetencija: 1971 m. kovo 31 d. sprendimas byloje *Komisija prieš Tarybą (AETR)*, kuriame pripažįstama Bendrijos teisė sudaryti tarptautinius susitarimus tose srityse, kuriose taikomi Bendrijos teisės aktai.
- 1991 m. sprendime byloje *Frankovich* ir kiti Teismas išplėtojo dar vieną pagrindinę sąvoką: valstybės narės atsakomybė prieš asmenis dėl žalos, kurią sukėlė valstybės narės padarytas pažeidimas, nes ji neperkėlė direktyvos arba pavėluotai ją perkėlė į nacionalinę teisę.

- Įvairūs sprendimai dėl socialinės apsaugos (1976 m. sprendimas byloje Defrenne dėl vienodo vyrų ir moterų užmokesčio) ir darbuotojų sveikatos ir saugos (2001 m. sprendimas byloje BECTU).

Vienas iš didžiausių Teisingumo Teismo nuopelnų – jo nustatytas principas, pagal kurį Sutartys negali būti aiškinamos nelanksčiai, o jas privalu aiškinti atsižvelgiant į integracijos būklę ir į pačių Sutarčių tikslus. Šis principas iš tiesų suteikė galimybę priimti teisės aktus tose srityse, kurios nereglamentuojamos jokiais konkrečiomis Sutarčių nuostatomis, pvz., kovos su tarša srityje 2005 m. rugsėjo 13 d. sprendimu byloje Komisija prieš Tarybą Teisingumo Teismas pripažino Europos Sąjungos teisę priimti teisės aktus baudžiamosios teisės srityje, jei jie būtini siekiant aplinkos apsaugos tikslų.

ES Teisingumo Teismo pirmininko ir 28 valstybių narių konstitucinių ir aukščiausiųjų teismų pirmininkų iniciatyva, paminint Romos sutarčių pasirašymo 60-ąsias metines, 2017 m. įsteigtas Europos Sąjungos teisminis tinklas.

Jis skirtas dalyvaujančių nacionalinių teismų ir ES Teisingumo Teismo keitimuisi informacija apie jurisprudenciją skatinti. Ribotos priegos svetainėje dalyvaujantys nacionaliniai teismai ir ESTT skelbia informaciją apie savo jurisprudenciją ES teisės klausimais, kuriuos nacionaliniai teismai perdavė Europos Sąjungos Teisingumo Teismui dėl prejudicinio sprendimo, taip pat komentarus ir tyrimus.

Pirmasis tinklo pasiekimas – sukurta bendradarbiavimo platforma (JNES platforma), kuria galima naudotis visomis ES kalbomis, joje kaupiamas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teisėjų ir nacionalinių teismų teisėjų vykdamą teisminę veiklą atliekamas darbas. Teisėjai gali naudotis priemone, kuri suteikia jiems galimybę supažindinti kitus teisėjus su jų teismine praktika, moksliniais tyrimais ir analize, taip siekiant dalytis žiniomis ir didinti veiksmingumą.

Šiuo metu daugiau kaip 2 000 valstybių narių konstitucinių ir aukščiausiųjų teismų teisėjų yra JNEU platformos naudotojais.

BENDRASIS TEISMAS

(1.3.9)

A. Bendrojo Teismo jurisdikcija (SESV 256 straipsnis)

Europos Sąjungos Teisingumo Teismą sudaro du teismai – pats [Teisingumo Teismas](#) ir [Bendrasis Teismas](#). Jeigu Teisingumo Teismo išimtinė jurisdikcijai priklauso nagrinėti ieškinius tarp institucijų ir valstybių narių ieškinius prieš Europos Parlamentą ir (arba) Tarybą, Bendrojo Teismo kaip pirmosios instancijos jurisdikcijai priklauso nagrinėti kitus šio pobūdžio ieškinius, visų pirma, tuos, kuriuos pateikė privatūs asmenys, ir valstybių narių ieškinius prieš Komisiją.

SESV nustatyta, kad Bendrojo Teismo kaip pirmosios instancijos jurisdikcijai priklauso nagrinėti ieškinius, nurodytus SESV 263, 265, 268, 270 ir 272 straipsniuose, ypač toliau išvardytose srityse ir jeigu tuos ieškinius pateikė ne valstybės narės, ES institucijos arba Europos Centrinis Bankas – šiuo atveju išimtinė jurisdikcija priklauso Teisingumo Teismui (ES Teisingumo Teismo statuto 51 straipsnis):

- fizinių ir juridinių asmenų ieškinius dėl ES institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų aktų panaikinimo arba dėl institucijų neveikimo (SESV 263 ir 265 straipsniai);
- valstybių narių ieškinius prieš Komisiją;
- ieškinius dėl ES institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų arba jų darbuotojų padarytos žalos atlyginimo (SESV 268 straipsnis);
- ginčus dėl Sąjungos arba Sąjungos vardu sudarytų sutarčių, kuriose aiškiai nustatoma Bendrojo Teismo jurisdikcija (SESV 272 straipsnis);
- ieškinius dėl intelektinės nuosavybės klausimų prieš Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybą ir Bendrijos augalų veislių tarnybą;
- Sąjungos ir jos darbuotojų ginčus, įskaitant visų institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų ir jų darbuotojų ginčus;
- ieškinius dėl Europos cheminių medžiagų agentūros priimtų sprendimų.

Pagal statutą į Bendrojo Teismo jurisdikciją gali būti įtrauktos ir kitos sritys.

Apskritai, dėl Bendrojo Teismo kaip pirmosios instancijos priimtų sprendimų gali būti Teisingumo Teismui pareiškiami apeliaciniai skundai, bet tik dėl teisės klausimų.

B. Prejudicinių sprendimų priėmimas

Bendrojo Teismo jurisdikcijai priklauso Statute nustatytoje srityse (SESV 256 straipsnio 3 dalis) priimti prejudicinius sprendimus (SESV 267 straipsnis). Tačiau kadangi šiuo klausimu į statutą jokių nuostatų neįtraukta, šiuo metu prejudicinius sprendimus priimti priklauso Teisingumo Teismo išimtinai jurisdikcijai.

C. Jurisdikcija nagrinėti apeliacinius skundus

Dėl Bendrojo Teismo priimtų sprendimų gali būti per du mėnesius Teisingumo Teismui pareiškiami apeliaciniai skundai, bet tik dėl teisės klausimų.

EUROPOS SAJUNGOS TARNAUTOJŲ TEISMAS

Nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. jurisdikcija spręsti Sąjungos ir jos darbuotojų ginčus perduota Bendrajam Teismui ([1.3.9.](#)), o 2004 m. įsteigtas Europos Sąjungos tarnautojų teismas panaikintas. Taigi, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2016/1192 dėl jurisdikcijos perdavimo Bendrajam Teismui kaip pirmajai instancijai spręsti Europos Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus panaikino 2004 m. lapkričio 2 d. Tarybos sprendimą 2004/752/EB, Euratomas, įsteigiantį Europos Sąjungos tarnautojų teismą. Bylos, kurios 2016 m. rugpjūčio 31 d. dar buvo neišspręstos Europos Sąjungos tarnautojų teisme, nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. perduotos Bendrajam Teismui; Bendrasis teismas toliau nagrinėja šias bylas nuo nagrinėjimo etapo, pasiekto iki tos dienos, o buvusiojo Europos Sąjungos tarnautojų teismo atlikti procesiniai veiksmai išlieka galiojantys. Tuo atveju, jei byla Bendrajam Teismui perduota po klausymo, žodinė procedūros dalis pakartojama.

Buvo numatytas pereinamojo laikotarpio režimas, taikomas 2016 m. liepos 6 d. (jurisdikcijos perdavimo dieną) dar neišspręstiems apeliaciniams skundams arba po tos dienos dėl Tarnautojų teismo sprendimų pateiktiems apeliaciniams skundams. Bendrasis Teismas ir toliau turi jurisdikciją nagrinėti ir priimti sprendimą dėl tokių

apeliacinių skundų. Taigi, kalbant apie nurodytas bylas, Teisingumo Teismo statuto I priedo 9–12 straipsniai dar tebegalioja.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Kaip numatyta pagal SESV 257 straipsnį, Parlamentas ir Taryba, sprenddami pagal įprastą teisėkūros procedūrą, gali įsteigti specializuotus teismus prie Bendrojo Teismo, kurie, kaip pirmoji instancija, nagrinėtų ir spręstų konkrečiose srityse pateiktus tam tikrų kategorijų ieškinius ar iškeltas bylas. Tokius sprendimus Parlamentas ir Taryba priima reglamentais, remdamiesi Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavę su Teisingumo Teismu, arba, prašant Teisingumo Teismui, pasikonsultavę su Komisija.

Kaip numatyta pagal SESV 281 straipsnį, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutas nustatytas atskiru protokolu; Parlamentas ir Taryba, sprenddami pagal įprastą teisėkūros procedūrą, gali iš dalies keisti šio Statuto nuostatas^[1].

Parlamentas yra viena iš SESV 263 straipsnyje nurodytų institucijų, kuri gali pareikšti ieškinius Teisingumo Teismui (veikdama kaip bylos šalis).

Udo Bux
05/2019

---

[1]2012 m. rugpjūčio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 741/2012, 2015 m. gruodžio 16 d. Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 2015/2422 ir 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 2016/1192).

